SlovakAid
GOOD IDEA SLOVAKIA

Европско движење Северна Македонија
European Movement North Macedonia

SFPA
Slovak Foreign Policy Association

НАЦИОНАЛНА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (НКЕУ-МК)

„НОВИОТ ПАКТ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ: БЕЗБЕДНОСНИ И ИНТЕГРАТИВНИ ПРЕДИЗВИЦИ ВО ЕВРОПА СО ФОКУС НА ЗАПАДНИОТ БАЛКАН И РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА“

13
БИЛТЕН

18-ТА СЕСИЈА НА РАБОТНА ГРУПА 4

ПРАВДА , СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

(ПОГЛАВЈЕ 24)

На 29 јануари 2026 година, во просториите на „Клубот на пратеници“, се одржа 18-та сесија на Работната група 4 – Правда, слобода и безбедност (Поглавје 24). Централната тема, „Новиот пакт за миграција и азил: безбедносни и интеграциски предизвици во Европа, со фокус на Западниот Балкан и Република Северна Македонија“, поттикна суштинска дебата меѓу над 75 клучни чинители – од владини претставници и дипломатскиот кор, до академската заедница и граѓанскиот сектор.

Стратешкиот императив: Од транзитна рута до активен партнер
Главниот заклучок од сесијата е недвосмислен: Новиот пакт на ЕУ не е само „бриселски документ“, туку рамка во која Западниот Балкан мора да го вгради својот автентичен глас. Повеќе не станува збор за привремен феномен, туку за структурен предизвик кој бара системен одговор. Постои реален ризик земјите од регионот да се трансформираат од транзитни зони во земји на подолготрајно задржување, што наметнува итна потреба од проактивна стратегија наместо пасивно исполнување на обврските.

Клучни столбови на дискусијата:

- Безбедност и борба против криминалот: Министерот за правда, Игор Филков, алармираше за глобалната природа на шверцот со мигранти, нагласувајќи дека доследната имплементација на меѓународните инструменти е единствениот начин за сузбивање на организираниот криминал.
- Национална рамка 2026–2030: Државниот секретар во МВР, Сашо Петрушевски, ја претстави новата Национална програма за миграција. Иако усогласувањето со ЕУ е неизбежно, тој потенцираше дека нашиот пристап мора да биде адаптиран на домашните економски реалности и капацитети.
- Економија и пазар на труд: Професорот Лазар Јовевски понуди нова перспектива – миграцијата како решение за хроничниот дефицит на работна сила во градежништвото, туризмот и земјоделството. Легалната миграција и успешната интеграција веќе не се избор, туку економска неопходност.
- Човекови права и солидарност: Преку излагањата на претставничката на УНХЦР, Никол Ептинг, и меѓународните партнери од Србија и Словачка, беше испратена силна порака дека безбедносните мерки не смеат да ги загрозат хуманоста и правото на меѓународна заштита.

Милева ЃУРОВСКА

национален координатор на НКЕУ-МК, професор на Филозофски факултет, Скопје, претседателка на Европско движење

Проф. д-р Милева Ѓуровска, во својата најава на сесијата посветена на Поглавје 24 – „Правда, слобода и безбедност“, осврнувајќи се на улогата и методологијата на Националната конвенција за Европската Унија во Република Северна Македонија (НКЕУ-МК), истакна дека оваа платформа за структуриран и инклузивен дијалог, преку аргументирана експертска дебата и учество на претставници од различни институционални и професионални провениенции, остварува значителен придонес во реформските процеси поврзани со преговарачката рамка за членство во Европската Унија.

Таа нагласи дека особено значаен е придонесот на НКЕУ-МК во развојот на стабилна и одржлива култура на дијалог меѓу институциите, судиите, јавните обвинители, финансиските и безбедносните експерти, академската заедница, граѓанското општество и другата стручна јавност. Ваквиот модел на комуникација и размена на експертиза, според Ѓуровска, претставува суштински предуслов за градење поширок општествен консензус околу реформите во областа на владеењето на правото и европската интеграција.

Во своето обраќање, Ѓуровска се осврна и на актуелноста на Новиот пакт за миграција и азил на Европската Унија, посочувајќи дека миграцијата во современиот геополитички контекст претставува долгорочен и структурен предизвик, а не привремен феномен. Таа истакна дека современите миграциски текови се обликувани од комплексна интеракција на фактори – вооружени конфликти, економски нееднаквости, климатски промени и демографски движења – што ја наметнува потребата од системски, координиран и солидарен пристап, како на национално, така и на европско ниво.

Игор ФИЛКОВ

Министер за правда на Република Северна Македонија

Игор Филков, министер за правда, во своето обраќање ја потенцираше тесната поврзаност меѓу управувањето со миграцијата и процесот на европска интеграција на државата, посочувајќи дека ова прашање има стратешко значење во рамките на Поглавје 24 – „Правда, слобода и безбедност“.

Тој нагласи дека усогласувањето со европските стандарди во оваа област не претставува само формална обврска во пристапниот процес, туку суштински предуслов за јакнење на институционалните капацитети, ефикасноста на правосудниот систем и владеењето на правото.

Според Министерот, криумчарењето мигранти претставува комплексен и брзорастечки транснационален криминален феномен, кој не може ефикасно да се адресира доколку се дејствува исклучиво на национално ниво, без координирана меѓународна акција. Реална е потребата од развивање заеднички стандарди, интензивирана размена на информации и унапредување на оперативната соработка меѓу државите и релевантните меѓународни организации. Во таа насока, Република Северна Македонија ги има ратификувано сите релевантни меѓународни инструменти, вклучително и Протоколот на Обединетите нации против криумчарењето мигранти. Сепак, како клучен предизвик ја посочи доследната имплементација на овие стандарди, особено во делот на институционалната координација, истражните капацитети и адаптацијата кон современите технолошки алатки што ги користат криминалните мрежи.

Националниот одговор кон феноменот на миграцијата би бил поефективен доколку се темели на засилена координација меѓу органите за спроведување на законот, обвинителството и судството, што би овозможило навремено откривање, гонење и санкционирање на криумчарењето мигранти. Според него, овој вид криминал треба да се третира во рамките на пошироката стратегија за борба против организираниот криминал, преку примена на современи и софистицирани истражни методи.

Посебен акцент во неговата дискусија беше ставен на пристапот „следи ги парите“, кој денес претставува еден од најефикасните механизми за разбивање на криминалните мрежи. Финансиските истраги, насочени кон откривање и конфискација на незаконски стекнат имот, според Филков, претставуваат клучен инструмент за демонтирање на инфраструктурата на организираниот криминал, особено во услови на засилена дигитализација и употреба на современи технологии.

Во рамките на законодавните реформи, министерот информираше дека Министерството за правда се наоѓа во завршна фаза од подготовката на новиот Кривичен законик, усвоен во Собранието во јануари 2026 година, како и на новиот Закон за кривичната постапка, во кои се инкорпорирани најновите меѓународни стандарди. Овие реформи опфаќаат унапредување на одредбите поврзани со криумчарењето мигранти, зајакнување на финансиските истраги и гарантирање на процесните права, вклучително и заштитата на жртвите.

Филков се осврна и на растечкиот обем на меѓународна правна помош, истакнувајќи дека во последните години се бележи значително зголемување на предметите поврзани со криумчарењето мигранти. Овие случаи најчесто вклучуваат странски државјани, што дополнително ја нагласува потребата од ефективна прекугранична соработка.

Во таа насока, тој ја истакна важноста на механизмите за директна соработка меѓу обвинителите и судиите преку инструменти како Европската правосудна мрежа и Eurojust. Министерството за правда, според него, активно ги користи овие механизми со цел обезбедување поефикасна размена на информации и координација во постапките.

Министерот презентираше и конкретни статистички податоци, според кои во 2024 година биле заведени 46 предмети за криумчарење мигранти, од кои 44 со европски држави, додека во 2025 година бројот се зголемил на 56 предмети. Потоа дополнително, биле евидентирани и случаи поврзани со организирање криминални групи, што, според него, укажува на растечка комплексност и адаптивност на овој вид организиран криминал.

Во завршниот дел од излагањето истакна: „Криумчарењето мигранти мора да се третира како организиран криминал, при што финансиските истраги и пристапот 'следи ги парите' се клучни за разбивање на криминалните мрежи."

Сашо ПЕТРУШЕВСКИ

Државен секретар во Министерство за внатрешни работи на Република Северна Македонија

Сашо Петрушевски, државен секретар во МВР, во своето обраќање истакна дека управувањето со миграцијата мора да се разгледува низ два комплементарни аспекти - легалната и нерегуларната миграција, при што Министерството за внатрешни работи има клучна улога, особено во справувањето со безбедносните и оперативните предизвици. Тој нагласи дека ова прашање не е затворено, туку претставува почеток на подолгорочен процес кој бара континуирана институционална и меѓународна соработка.

Говорејќи и во својство на национален координатор за миграција, криумчарење мигранти и трговија со луѓе, Петрушевски информираше дека е подготвена нова Програма за периодот 2026–2030 година, која се очекува да биде усвоена од Владата. Програмата има за цел системско уредување на политиките, надминувајќи ги поедноставените и често редукционистички толкувања во јавниот дискурс. Во нејзиниот фокус се зајакнувањето на граничната контрола, подобрувањето на националната безбедност и унапредувањето на институционалната координација.

Дополнително, се предвидува постепено усогласување на законодавството со европските стандарди, како и воведување рестриктивни политики насочени кон нерегуларната миграција.
Петрушевски ја нагласи комплексноста на европската политика за азил и миграција, оценувајќи ја како една од најчувствителните политики на Европската Унија. Во тој контекст, се осврна на новиот Пакт за азил и миграција, кој предвидува воспоставување побрз и поефикасен систем преку зајакната контрола на надворешните граници, забрзани постапки за азил и механизми за распределба на одговорностите меѓу земјите членки.

Тој потенцираше дека Пактот воведува задолжителна регистрација и идентификација на мигрантите, поширока употреба на биометриски податоци и принцип на задолжителна солидарност. Сепак, отвори и значајни прашања поврзани со практичната имплементација, заштитата на човековите права и ефектите врз земјите надвор од Европската Унија.

Посебен акцент беше ставен на позицијата на Западниот Балкан, кој, според Петрушевски, веќе не е периферија, туку интегрален дел од поширокиот европски систем за управување со миграцијата. Земјите од регионот, вклучително и Република Северна Македонија, директно ги чувствуваат последиците од европските политики, особено преку Балканската миграциска рута.

Во таа насока, тој постави клучно прашање – дали регионот ќе остане пасивен примател на политики или ќе стане активен чинител во нивното обликување. Според него, постои јасна потреба земјите од Западниот Балкан да дадат проактивен придонес преку структурирана соработка и институционално вклучување во релевантните процеси.

Петрушевски нагласи дека артикулирањето на националните позиции, искуства и предлози преку регионални и европски платформи е од суштинско значење. Ова не само што ќе овозможи Европската Унија да ги земе предвид специфичностите на регионот, туку и ќе придонесе за подобро разбирање и адаптација на европските политики на национално ниво.

Дополнително, тој укажа на можноста за развој на модел-политики и регулативи кои ќе бидат прилагодени на реалните капацитети на земјите кандидати. Регионалниот пристап, преку креирање заеднички решенија, може да овозможи постепено и одржливо усогласување со acquis-то на Европската Унија.

На крајот, Петрушевски предупреди на ризикот од екстернализација на миграцијата, односно префрлање на товарот врз земјите надвор од Европската Унија. Во такво сценарио, транзитните земји може да се трансформираат во земји на задржување, што носи дополнителни безбедносни, институционални и хуманитарни предизвици.

Тој заклучи дека проактивниот, координиран и стратешки пристап не е избор, туку неопходност, потенцирајќи дека Пактот за азил и миграција треба да се третира како заеднички процес во кој Западниот Балкан мора да има јасна позиција и активна улога.

Тој заклучи дека проактивниот, координиран и стратешки пристап не е избор, туку неопходност, потенцирајќи дека Пактот за азил и миграција треба да се третира како заеднички процес во кој Западниот Балкан мора да има јасна позиција и активна улога. Завршувајќи со излагањето истакна: „Пактот за азил и миграција не смее да се гледа само како европски документ. Западниот Балкан мора да има свој глас, позиција и стратегија во овој процес."

Никол ЕПТИНГ

Претставник од УНХЦР за централна и југоисточна Европа

Во своето обраќање, Никол Ептинг, претставник на УНХЦР за Централна и Југоисточна Европа, ја нагласи важноста на Новиот пакт за азил и миграција како клучен инструмент што ќе има директни импликации не само за Европската Унија, туку и за земјите од Западниот Балкан, вклучително и Република Северна Македонија. Таа истакна дека НКЕУ-МК претставува значајна платформа за аргументирана дебата и размена на ставови, која веќе има забележителен придонес во процесот на европска интеграција на државата.

Ептинг потенцираше дека управувањето со миграцијата и азилот не претставува исклучиво европско прашање, туку заедничка одговорност што бара координиран пристап меѓу сите засегнати актери. Според неа, импликациите од Пактот ќе се почувствуваат на повеќе нивоа -преку граничните процедури, скрининг -механизмите, системите за распределба на одговорност и политиките за враќање, што директно ќе влијае врз миграциските текови и институционалните системи во регионот.

Во таа насока, таа подвлече дека е од суштинско значење земјите од Западниот Балкан да бидат активно вклучени во процесите на имплементација и да располагаат со соодветни ресурси, техничка експертиза и партнерства. Според неа, тоа е предуслов за ефективно прилагодување кон новите политики и за минимизирање на потенцијалните негативни ефекти врз националните системи за азил.

Осврнувајќи се на препораките на УНХЦР, Ептинг истакна дека Европската Унија се соочува со комплексен контекст на повеќекратни кризи што влијаат врз миграциските движења. Во такви услови, според неа, клучно е да се зачуваат основните принципи – солидарноста, заштитата на фундаменталните права и почитувањето на меѓународното право.Таа нагласи дека имплементацијата на Пактот претставува можност да се покаже дека е можно да се воспостави баланс меѓу ефикасното управување со границите и заштитата на човековите права.

Во таа насока, УНХЦР препорачува засилување на заштитните механизми долж миграциските рути, како и подобрување на условите во земјите на потекло и транзит.

Дополнително, Ептинг укажа на потребата од јакнење на националните системи за азил, обезбедување пристап до заштита и инклузија, како и намалување на ризиците поврзани со нерегуларната миграција. Овие мерки, според неа, треба да придонесат кон покоординиран, похуман и заштитно ориентиран одговор на миграциските предизвици.

Како клучен предуслов за успешна имплементација, таа ја истакна потребата од навремена подготовка, вклучително и зајакнување на институционалните капацитети, подобрување на приемните услови, обука на персоналот и модернизација на инфраструктурата. Овие активности се особено важни имајќи го предвид очекуваното влијание на реформите врз миграциските модели во регионот.

Ептинг го нагласи и значењето на механизмот на солидарност како централен елемент на Пактот, кој треба да обезбеди правична распределба на одговорностите меѓу земјите членки на Европската Унија. Паралелно, таа укажа на потребата од одржливо и предвидливо финансирање, кое треба да ги опфати и земјите партнери од Западниот Балкан.

Во однос на конкретната поддршка во Република Северна Македонија, таа информираше дека УНХЦР активно работи на јакнење на заштитно чувствителните механизми, преку стандардизирани системи за регистрација, мултилингвални информативни алатки и градење капацитети на службениците од прва линија.

Дополнително, се развиваат дигитални решенија за подобрување на управувањето со предметите за азил, зајакнување на комуникацијата со барателите и обезбедување квалитетно толкување, со цел зголемување на ефикасноста, транспарентноста и правичноста на постапките.

Ептинг ја истакна и важноста на локалната интеграција како долгорочен столб на миграциските политики, посочувајќи дека Република Северна Македонија работи на нова стратегија и акциски план насочени кон пристап до основни услуги како здравство, образование, социјална заштита и пазарот на труд.

Во заклучок, таа ја реафирмираше посветеноста на УНХЦР кон партнерство со институциите во земјата и регионот, нагласувајќи дека преку координиран пристап може да се изградат одржливи системи кои обезбедуваат заштита, но и придонесуваат кон општествена стабилност и развој.

„Имплементацијата на Пактот мора да покаже дека е можно да се обезбеди ефикасно управување со миграцијата без компромис во заштитата на фундаменталните човекови права."

Башким БЕСИМИ

Претседател на Совет на Јавни обвинители на Република Северна Македонија

Башким Бесими, претседател на Советот на јавни обвинители, во своето обраќање се фокусираше на институционалната координација меѓу јавното обвинителство и полицијата како клучен предуслов за ефикасно кривично гонење, особено во контекст на комплексните кривични дела поврзани со миграцијата. Како и претходните говорници, и тој укажа на посебното значење на институционалната соработка како суштински елемент за остварување на целите на кривичната постапка – откривање, гонење и санкционирање на сторителите, при истовремено гарантирање на законитоста и правичноста на постапката.

Бесими потенцираше дека, согласно Законот за кривична постапка, јавното обвинителство има централна улога во водењето на предистражната постапка, при што јавниот обвинител ги координира и насочува активностите на полицијата и другите надлежни органи. Според него, ваквиот хиерархиски и функционален однос обезбедува единствен и координиран пристап во прибирањето на доказите и спречува фрагментирано постапување.

Во тој контекст, полицијата постапува по наредбите и насоките на јавниот обвинител, преземајќи дејствија за откривање на кривични дела, обезбедување докази и прибирање релевантни информации. Дополнително, законската обврска за навремено известување на обвинителството за секое кривично дело што се гони по службена должност е клучна за навремено активирање на кривичната постапка.

Бесими се осврна и на значењето на протоколите за соработка, кои ја дополнуваат законската рамка преку подетално уредување на комуникацијата, координацијата и размената на информации. Овие механизми, според него, овозможуваат поефикасно и усогласено постапување, без притоа да се наруши институционалната автономија на вклучените органи.

Дополнително, тој ги истакна овластувањата на јавниот обвинител за издавање наредби за конкретни истражни дејствија, вклучително и примена на посебни истражни мерки, што е особено значајно во случаи на организиран криминал. Ваквата поставеност, според него, обезбедува функционален систем кој истовремено ја гарантира ефикасноста на постапката и заштитата на човековите права.

Во заклучок, Бесими подвлече дека ваквата институционална поставеност претставува темел на владеењето на правото и има особено значење во справувањето со современите безбедносни предизвици, вклучително и криумчарењето мигранти и другите поврзани кривични дела.

Андреј ЛЕПАВЦОВ

Амбасадор, Европско движење

Андреј Лепавцов го означи преминот од институционалните обраќања кон експертската дискусија, нагласувајќи дека составот на панелот овозможува продлабочена анализа на комплексните аспти на миграцијата и азилот. Тој истакна дека досегашните излагања обезбедиле солидна основа преку релевантни податоци и институционални позиции, врз кои ќе се надоврзе експертската дебата.

Осврнувајќи се на поширокиот контекст, Лепавцов потсети дека актуелните политики на Европската Унија во оваа област се резултат на искуствата од мигрантската криза 2014–2015 година, која сериозно го наруши функционирањето на Шенгенскиот систем. Според него, токму оваа „колективна траума“ ја поттикна ЕУ, по речиси една деценија, да го усвои Пактот за миграција и азил како обид за воспоставување порегулиран и координиран пристап.

Тој нагласи дека Република Северна Македонија, како земја кандидат, мора проактивно да се усогласи со овие политики, имајќи ја предвид својата геополитичка позиција и опкруженоста со земји членки на ЕУ. Во исто време, посочи на специфичните предизвици – зголемена потреба од легална работна сила и паралелен континуитет на транзитна нерегуларна миграција – што бара внимателно балансирање на политиките.

Лепавцов оцени дека државата е веќе значително интегрирана во оперативната координација со европските механизми, вклучително и преку соработката со Фронтекс, но подвлече дека е неопходно јасно дефинирање на националните интереси. Според него, европските политики не треба само да се преземаат, туку и да се адаптираат согласно домашните институционални и економски реалности.

Во заклучок, тој истакна дека дискусијата за Пактот за миграција и азил ќе остане долгорочно релевантна и дека денешната сесија претставува дел од поширок континуиран процес на анализа, со цел креирање информирани и одржливи политики на национално и регионално ниво.

„Неопходно е европските политики за миграција да ги прилагодуваме на нашите национални интереси и реални капацитети, наместо само да ги преземаме како готови решенија.“

Ангела БОРАНИЕВА

Директор на МАРРИ регионалниот центар

Ангела Бораниева, директорка на МАРРИ Центарот, во своето излагање говореше за миграцијата како реалност што веќе длабоко ги обликува безбедносните системи, институциите и локалните заедници во Западниот Балкан. Според неа, регионот не може повеќе да се набљудува како периферна зона на европските миграциски политики, туку како простор со значајно практично искуство и директна изложеност на миграциските текови. Таа потсети дека од 2015 година наваму повеќе од еден милион луѓе транзитирале низ Западнобалканската рута, што, и покрај намалениот интензитет на движењата, потврдува дека регионот и понатаму останува значаен транзитен коридор кон Европската Унија.

Во своето обраќање, Бораниева посебно се задржа на структурните демографски предизвици со кои се соочуваат земјите од регионот, особено на одливот на млада и квалификувана работна сила. Според неа, токму овој паралелен процес засилени миграциски движења кон регионот и континуирано иселување од него создава потреба од регулирана и добро управувана легална миграција. Таа нагласи дека миграцијата повеќе не смее да се третира како ад хок или кризно прашање, туку како долгорочен структурен процес што бара стратешки, институционализирани и одржливи политики, усогласени и со европските стандарди и со реалните состојби во регионот.

Осврнувајќи се на Пактот за миграција и азил, Бораниева истакна дека неговото значење е во создавањето покоординирана и посолидарна рамка што ги интегрира политиките за гранично управување, азил, враќање и распределба на одговорностите. За земјите од Западниот Балкан, според неа, ова значи не само нови обврски, туку и можност за подобро структурирање и модернизација на националните системи.

Таа посочи дека границите не функционираат изолирано, туку како дел од меѓусебно поврзан систем, каде случувањата во една држава директно влијаат врз соседните земји. Ова, според неа, е особено важно во контекст на криумчарењето мигранти и трговијата со луѓе, каде криминалните мрежи се високо адаптивни и најчесто ги таргетираат најранливите категории население.

Дополнително, Бораниева укажа на потребата од модернизација на граничната инфраструктура и воведување интегрирано гранично управување, со цел да се одговори на зголемениот обем на легални и нерегуларни движења.

Таа ја посочи и визната политика како особено чувствителен сегмент, нагласувајќи дека секоја неусогласеност може да генерира дополнителни ризици од злоупотреба и нерегуларни движења.

Како посебен предизвик ги издвои процедурите за враќање и реадмисија, кои со имплементацијата на Пактот може дополнително да се интензивираат.

Според неа, ова ќе бара засилена регионална координација, поефективна комуникација и подобрена соработка со земјите на потекло, со цел одржливо управување со овие процеси.

Во тој контекст, Бораниева ја истакна улогата на МАРРИ како клучна регионална платформа за координација на политиките, размена на информации и градење капацитети. Преку оваа иницијатива, според неа, земјите од Западниот Балкан можат да дефинираат заеднички приоритети и поусогласено да настапуваат во однос на европските политики.

Таа предупреди дека без соодветно управување може да се појави сериозен јаз меѓу очекувањата на Европската Унија и реалните институционални капацитети на земјите од регионот. Затоа, како што нагласи, неопходно е континуирано зајакнување на административните, техничките и човечките ресурси, како и развој на современи системи за управување со податоци, анализа на ризици и институционална координација.

Во заклучок, Бораниева истакна дека Пактот не треба да се перципира како надворешно наметнат процес, туку како заедничка рамка во која успехот ќе зависи од активното учество на регионот. Според неа, раното вклучување, транспарентноста и инвестициите во институционалните капацитети претставуваат клучни предуслови за ефективно партнерство со Европската Унија.

„Миграцијата во Западниот Балкан е структурен процес што бара долгорочни, координирани и одржливи политики, а не ад хок решенија.“

Трпе СТОЈАНОВСКИ

НКЕУ-МК експерт, професор на Факултет за Безбедност – УКЛО

Трпе Стојановски во своето излагање аналитички се осврна на Пактот за миграција и азил, нагласувајќи дека иако станува збор за значаен и долго подготвуван документ, неговата имплементација се одвива во исклучително динамичен контекст што бара постојано ажурирање и адаптација. Според него, миграцијата како феномен се менува со многу брзо темпо, поради што постои ризик одредени решенија предвидени со Пактот делумно да „застаруваат“ уште во раната фаза на нивната примена.

Стојановски оцени дека Пактот е контроверзен и во рамките на самата Европска Унија, но уште поважно, дека земјите од Западниот Балкан не се доволно подготвени за неговите импликации. Тој нагласи дека регионот се соочува со сериозни економски, социјални и политички предизвици, како и со прашања поврзани со заштитата на човековите права, што бара многу поинтензивна подготовка и долгорочно стратешко планирање.

Во своето излагање, Стојановски укажа дека Европската Унија преку своите агенции и инструменти, како Фронтекс и Агенцијата за азил, ги развива механизмите за имплементација пред сè низ призмата на сопствените интереси. Во таков контекст, според него, земјите од регионот често остануваат самостојно да се приспособуваат кон новите стандарди, што создава асиметричен однос и дополнителен притисок врз нивните институционални капацитети.

Како пример за потребата од поактивен и навремен пристап, Стојановски го посочи прашањето со македонските превозници, кои подолг период укажуваа на проблемите поврзани со ограничувањата за престој во земјите на Европската Унија. Тој нагласи дека, иако овој проблем бил навремено детектиран, институционалниот одговор не бил доволно брз и системски поставен, што создало дополнителни потешкотии за транспортниот сектор. Според него, овој случај јасно укажува на поширокиот проблем на недоволна подготвеност за навремено препознавање и управување со последиците од европските политики, кои директно влијаат врз земјите од регионот.

Осврнувајќи се на меѓународната поддршка, Стојановски ги истакна проектите на организации како ICMPD и Меѓународната организација за миграции како значаен инструмент за јакнење на националните капацитети. Сепак, нагласи дека покрај техничката поддршка, неопходна е и многу посилна политичка координација во рамките на регионалните иницијативи како МАРРИ, со цел воспоставување поусогласен пристап кон новите предизвици.

Тој посочи и дека земјите од Западниот Балкан се наоѓаат на различни нивоа на европска интеграција, што дополнително ја усложнува координацијата и усогласувањето на политиките. Затоа, според него, неопходно е дефинирање заеднички регионален пристап, но и јасна национална визија за миграцијата, особено во услови кога трудовата миграција сè повеќе се наметнува како посебна и стратешки важна политика.

Во заклучок, Стојановски нагласи дека Пактот не треба да се набљудува изолирано, туку како дел од поширок процес што бара засилена институционална координација, подобро регионално вмрежување и многу поактивно учество на земјите од Западниот Балкан. Само преку таков пристап, според него, ќе може навремено и ефективно да се одговори на новите обврски и предизвици што произлегуваат од европската миграциска политика.

„Потребна е јасна национална визија и многу поинтензивна координација за да можеме навремено да одговориме на обврските што произлегуваат од Пактот за миграција и азил.“

Ненад СИМИЌ

Раководител на Канцеларијата за координација на активностите во борбата против трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи на Република Србија

Во своето излагање, Ненад Симиќ аналитички се осврна на трговијата со луѓе и миграцијата како два меѓусебно тесно поврзани феномени, кои сè почесто добиваат карактер на транснационален организиран криминал. Потпирајќи се на своето долгогодишно искуство во криминалистичката полиција, тој укажа дека современите миграциски текови не можат да се анализираат одвоено од безбедносните ризици поврзани со криумчарењето мигранти, трговијата со луѓе и дејствувањето на организираните криминални мрежи.

Симиќ нагласи дека иако земјите од регионот во значителна мера имаат усвоено стратешки и нормативни рамки усогласени со европските стандарди, суштинскиот предизвик останува нивната практична и оперативна имплементација. Според него, токму на оперативно ниво се покажува реалната институционална способност за справување со комплексните безбедносни закани, особено во услови на постојано адаптирање на криминалните структури кон новите миграциски рути и политики.

Во анализата на регионалниот контекст, Симиќ посочи дека Република Србија, како и другите земји од Западниот Балкан, има значајна транзитна улога во миграциските текови кон Европската Унија. Ова, според него, ја наметнува потребата од многу поинтензивна регионална и меѓународна соработка, која не смее да остане само на политичко или декларативно ниво. Во таа насока, тој ги издвојува заедничките патроли, директната размена на информации преку контакт-центри и офицери за врска, како и продлабочената оперативна соработка со европските агенции, особено со Фронтекс.

Во своето излагање, Симиќ детално се осврна и на реформските процеси во областа на граничното управување и безбедноста. Како клучни приоритети ги посочи зајакнувањето на граничната контрола, подобрувањето на безбедноста во центрите за азил, засилената контрола во внатрешноста на територијата и воспоставувањето одржливи механизми за повраток и реадмисија. Според него, овие процеси не можат да бидат ефикасни без паралелна модернизација на полициското работење преку воведување нови ИТ-системи, напредни технологии и дигитални алатки за управување со безбедносните ризици.

Посебно внимание Симиќ посвети на институционалниот развој и организациските промени во граничната полиција, нагласувајќи ја потребата од воведување напредни системи за надзор, управување со податоци за патници и биометриска идентификација. Според него, технолошката модернизација мора да биде проследена со континуирана обука, специјализација и професионализација на кадарот, бидејќи без човечки капацитети ниту една реформа не може да даде одржливи резултати.

Во делот посветен на трговијата со луѓе, Симиќ го истакна значењето на подготовката на нов закон за борба против трговија со луѓе, кој веќе добил позитивна оценка од Европската комисија. Тој нагласи дека во законското решение се инкорпорирани најголем дел од релевантните европски директиви и препораки, што претставува важен чекор во процесот на усогласување со европското законодавство и јакнење на институционалниот одговор кон оваа форма на организиран криминал.

Во заклучок, Симиќ оцени дека ефикасното справување со миграцијата и трговијата со луѓе бара координиран, системски и регионален пристап, во кој клучен предуслов остануваат брзата размена на информации, оперативната координација и заедничкото делување на институциите.

„Трговијата со луѓе и миграцијата се два тесно поврзани феномени – без силна регионална соработка и оперативна имплементација, не може да се постигнат реални резултати.“

Горан ПАВЛОВСКИ

Министерство за внатрешни работи

Во своето излагање, Горан Павловски понуди практична и оперативна перспектива заснована на долгогодишно искуство во граничната полиција, нагласувајќи дека управувањето со миграцијата претставува процес кој бара брзи, информирани и координирани одлуки, особено во услови на постојано менување на европските политики и безбедносните околности.

Според него, институциите денес се значително подобро подготвени отколку за време на мигрантската криза од 2015–2016 година, но и понатаму се соочуваат со комплексни и динамични предизвици.

Осврнувајќи се на искуствата од кризата, Павловски потсети дека низ Република Северна Македонија транзитирале околу еден милион мигранти, при што во почетната фаза бил применуван поотворен пристап, кој подоцна бил заменет со порестриктивни мерки.

Во однос на Пактот за миграција и азил, тој посочи дека неговото прифаќање во рамки на ЕУ не е униформно и дека постојат различни позиции меѓу земјите членки. Во тој контекст, ја нагласи потребата Република Северна Македонија јасно да ги дефинира и заштити сопствените национални интереси, особено во делот на реадмисијата и управувањето со враќањата.

На крајот, неговото заклучно согледување е дека државата има солидна основа за управување со миграцијата, но дека идните политики ќе бараат дополнителни прилагодувања, инвестиции и внимателно балансирање меѓу безбедноста и мобилноста: „Како транзитна земја, мора да ги штитиме сопствените интереси, особено во делот на реадмисијата, додека истовремено се прилагодуваме на новите европски системи и стандарди.“

Мирослава МИТЕЛМАНОВА

Програмски директор на „Лига за човекови права“, Словачка

Во своето излагање, Мирослава Мителманова понуди сеопфатен преглед на трансформацијата на словачкиот миграциски систем, нагласувајќи дека искуствата од последните години јасно ја потврдиле потребата од системска подготвеност за управување со зголемените миграциски текови. Според Мителманова, Словачката постепено се трансформира од земја со ограничена отвореност во земја на дестинација, што создава нови институционални, правни и социјални предизвици.

Посочувајќи на актуелните состојби, Мителманова информираше дека во Словачка престојуваат околу 360.000 странци со различен правен статус, вклучително и лица под привремена заштита, најчесто од Украина. Овој развој, според неа, наметнува континуирано прилагодување на законодавството, вклучително и преку новиот Закон за меѓународна заштита и измените во регулативата за престој на странци.

Во своето излагање, таа посебно ја нагласи потребата од воспоставување ефективен и независен надзор над работата на институциите. Од перспектива на граѓанското општество, токму транспарентноста и механизмите за контрола претставуваат суштински предуслов за градење доверба во миграцискиот систем. Во таа насока, како позитивен пример ја посочи улогата на Народниот правобранител во Словачка, кој преку националниот превентивен механизам врши надзор врз постапувањето на државните органи.

Мителманова ја потенцираше и важноста на меѓуинституционалната соработка, особено помеѓу државните органи, граѓанските организации и меѓународните партнери.

Според неа, искуството од 2022 година покажало дека токму координацијата и брзата комуникација значително ја зголемуваат ефикасноста на системот, особено во услови на кризни миграциски приливи. Особен акцент во нејзиното излагање беше ставен на обуката на службениците и практичната примена на стандардите за човекови права. Таа нагласи дека начинот на комуникација со мигрантите, нивната информираност и пристапот до процедури директно влијаат врз правичноста и ефективноста на миграцискиот систем.

Осврнувајќи се на Пактот за миграција и азил, Мителманова посочи дека словачката позиција е внимателна, особено во делот на задолжителната релокација. Сепак, според неа, прифаќањето ограничен број лица претставува израз на европска солидарност, иако актуелниот институционален фокус во голема мера останува насочен кон финансиските механизми и оперативната поддршка.

Таа нагласи дека земјите од Западниот Балкан, вклучително и Република Северна Македонија, имаат значајна улога во европскиот миграциски систем, особено во контекст на секундарните движења и политиките за враќање. Ова, според неа, бара многу поголема координација, меѓусебна доверба и усогласување на политиките меѓу државите.

Во делот посветен на локалното ниво, Мителманова ја истакна улогата на општините како клучни актери во обезбедувањето услуги и интеграцијата на мигрантите. Како успешен пример ги посочи „one-stop" центрите, кои овозможуваат брз, координиран и поефикасен пристап до услуги за лицата во движење.

Говорејќи за интеграцијата, таа подвлече дека пристапот до пазарот на труд, образованието и социјалните услуги претставува важен фактор за општествена стабилност и намалување на безбедносните ризици. Според нејзиното искуство, економската инклузија на мигрантите не треба да се перцепира како закана, туку како потенцијален придонес за општествениот и економскиот развој.

Дополнително, Мителманова предупреди на специфичните ризици поврзани со ранливите категории, особено малолетниците без придружба, кои често можат да се најдат во правни празнини и да бидат изложени на експлоатација или трговија со луѓе.

Во нејзините заклучни согледувања беше нагласено дека европската миграциска политика мора да остане цврсто заснована врз почитувањето на човековото достоинство и човековите права, како фундаментална вредност: „Европската миграциска политика мора да обезбеди рамнотежа меѓу безбедноста и заштитата и секоја постапка мора да започне од почитувањето на човековото достоинство."

Лазар ЈОВЕВСКИ

Редовен професор, Правен факултет Јустинијан Први УКИМ

Лазар Јовевски ја отвори дискусијата од перспектива на пазарот на труд, нагласувајќи дека миграцијата и азилот треба да се анализираат како два комплементарни, но различни процеси со значајни импликации за економијата и општеството. Тој оцени дека отворањето на оваа тема е од суштинско значење за разбирање на современите структурни предизвици.

Јовевски направи јасна дистинкција меѓу присилната миграција, која води кон барање азил, и економската, односно трудовата миграција, која произлегува од потребите на пазарот на труд. Според него, и двата процеса имаат историски континуитет, но денес добиваат нова динамика во контекст на глобализацијата и демографските промени.

Во рамките на трудовата миграција, тој посочи дека е важно да се разликуваат работници кои доаѓаат по институционален повик од оние кои пристигнуваат како резултат на побарувачка од страна на бизнис-секторот. Оваа разлика, според него, има директни импликации врз регулаторните политики и капацитетите за интеграција.

Јовевски нагласи дека пазарот на труд претставува најсилен инструмент за интеграција, но предупреди дека државите не секогаш имаат капацитет да апсорбираат голем број лица, особено кога нивниот број не соодветствува со реалните економски потреби. Во тој контекст, како пример ја посочи Полска, која постепено преминала од социјална поддршка кон економска интеграција на мигрантите.

Осврнувајќи се на состојбите во Република Северна Македонија, тој истакна дека пазарот на труд претрпел значителни трансформации во последните две децении. Иако стапката на невработеност е релативно ниска, во повеќе сектори постои сериозен недостиг на работна сила.

Како најпогодени ги издвои градежништвото, туризмот и угостителството, текстилната индустрија и земјоделството, каде недостигот на работници веќе влијае врз продуктивноста и конкурентноста. Паралелно, тој укажа на континуираниот одлив на домашна работна сила, особено кон земјите од Европската Унија.

Јовевски ја опиша оваа состојба како „пазарен парадокс", истовремено постоење на невработеност и недостиг на работници. Според него, постојните мерки како преквалификација и доквалификација не даваат доволни резултати, делумно поради нискиот интерес кај невработените лица.

Во однос на политиките, тој го истакна новиот Закон за сезонска работа како позитивен чекор, кој овозможува поголема флексибилност, но и понатаму постојат административни бариери за вработување странски работници. Комплексните процедури, според него, ја ограничуваат способноста на компаниите брзо да одговорат на потребите на пазарот.

Јовевски нагласи дека институционалната координација мора да се подобри, особено во делот на издавање работни дозволи и усогласување на политиките меѓу различните институции. Во таа насока, тој посочи дека тековните законски измени се чекор во вистинска насока, но сè уште се во рана фаза.

Во заклучок, тој оцени дека и покрај потенцијалот за активирање на домашната работна сила, демографските трендови укажуваат дека на среден рок ќе биде неизбежно вклучување на странски работници како дел од решението. Според него, ова прашање треба стратешки да се адресира, а не да се одложува. „Пазарот на труд има најсилна интегративна моќ – но без стратешки пристап, ќе се соочиме со парадокс на недостиг на работна сила и неискористен потенцијал."

Братка ДЕЈАНОСКА МИЛЧЕВСКА,

Началник на Сектор за азил, Министерство за внатрешни работи на Република Северна Македонија

Излагањето на Братка Дејаноска Милчевска го позиционира новиот Пакт за миграција и азил во контекст на постојната правна рамка во Република Северна Македонија, со посебен осврт на неговото значење за системот на азил. Таа укажува дека актуелниот Закон за меѓународна и привремена заштита од 2018 година е веќе усогласен со клучните директиви на Европската Унија, но дека новите регулативи кои произлегуваат од Пактот наметнуваат потреба од негово дополнително усогласување и ревизија.

Во таа насока, се потенцира дека трансформацијата на директивите во регулативи создава нова правна динамика, која бара посистемски и директно применлив пристап во националното законодавство. Поради тоа, веќе е формирана меѓуресорска работна група која има задача да изврши детална анализа и да предложи измени и дополнувања на законот, со цел хармонизација со новата европска рамка. Очекувањата се дека овие измени ќе стапат во сила во 2027 година.

Пактот се дефинира како инструмент за воспоставување поусогласен, поефикасен и поправеден систем за управување со миграцијата и азилот на ниво на Европската Унија. Неговите клучни цели вклучуваат подобрено управување со границите, забрзување на азилните постапки, зајакнување на механизмите за враќање и воспоставување баланс помеѓу солидарноста и одговорноста на државите.

Дополнително, се нагласува потребата од унифицирана примена на стандардите со цел да се намалат т.н. секундарни движења. Секторот за азил при Министерството за внатрешни работи активно учествува во европските мрежи и работни тела, особено во рамки на Агенцијата за азил на Европската Унија. Овие активности се насочени кон унапредување на административните капацитети, поедноставување на процедурите и обезбедување квалитетна и ефикасна примена на новите стандарди.

Сепак, се истакнува дека Република Северна Македонија, иако не е членка на Европската Унија, е директно засегната од овие политики поради нејзината позиција на главната миграциска рута. Ова создава двоен предизвик: од една страна, потреба од ефективна контрола и безбедност, а од друга страна, обврска за почитување на човековите права и обезбедување заштита за лицата кои навистина имаат потреба од азил.

Заклучно, излагањето ја нагласува комплексноста на процесот на усогласување со европските миграциски политики и потребата од внимателно креирање на законски решенија кои ќе бидат и функционални и правично засновани. Улогата на националните институции е клучна во обезбедување баланс помеѓу безбедносните приоритети и меѓународните обврски во областа на заштитата на човековите права.

Бојана БОЖИНОВСКА СИЛЈАНОВСКА

Претседател на Македонско здружение на млади правници

Бојана Божиновска Силјановска ја претставува перспективата на граѓанскиот сектор, заснована на долгогодишно теренско искуство во областа на азилот, миграцијата и заштитата на човековите права. Таа нагласува дека Македонското здружение на млади правници, како организација со повеќедецениско искуство и партнерство со УНХЦР, работи директно со засегнатите лица, што овозможува увид во реалните предизвици на системот. Овој пристап овозможува анализа која не е само нормативна, туку и емпириски заснована.

Во својот говор, таа јасно истакнува дека новиот Пакт за миграција и азил, иако е европски инструмент, веќе има директни импликации врз Република Северна Македонија. Оттука, потребата од навремено прилагодување не е прашање на избор, туку на институционална неопходност. Притоа, се предупредува дека формалното усогласување со европските стандарди не е доволно доколку не биде придружено со суштинска заштита на човековите права и ефективна имплементација.

Централна критичка точка во излагањето е недостатокот на системски пристап кон управувањето со миграцијата.

Таа укажува дека државата сè уште функционира во „кризен режим“ кој трае континуирано од 2016 година, што ја трансформира кризата од исклучок во правило.

И покрај одредени институционални напредоци, остануваат значајни структурни слабости, како што се ограничени капацитети за прифат, недоволен број одобрени барања за азил, како и недостиг на човечки ресурси и механизми за идентификација на ранливи категории.

Особено се потенцира правниот вакуум во однос на транзитните центри, како и честата употреба на ад хок решенија наместо долгорочни политики. Во овој контекст, се нагласува дека Република Северна Македонија се наоѓа во комплексна „меѓу-позиција“ – помеѓу обврските кон Европската Унија и обврските кои произлегуваат од меѓународните инструменти за заштита на човековите права, како што се принципот на non-refoulement и забраната за колективно протерување.

„Ниту една европска агенда не смее да биде поважна од основните човекови права.“

Оваа изјава ја сумира суштината на нејзиниот пристап – дека безбедносните и управувачките аспекти на миграцијата не смеат да ја потиснат правната и хуманитарната димензија. Во практична смисла, тоа значи обезбедување индивидуален пристап во секоја постапка, пристап до правна помош, превод и ефективни правни средства.

Дополнително, се отвора прашањето за пропуштените можности во областа на легалната миграција. Иако државата се соочува со недостиг на работна сила и демографски одлив, не постои јасна стратегија за интеграција на странски работници. Според неа, легалната миграција не може да функционира без функционални институционални механизми вклучително и пристап до пазарот на труд, здравствена и социјална заштита.

Критика е упатена и кон потенцијалните ризици од новите европски механизми, како што се „return hubs“ и концептот на „безбедна трета земја“. Без соодветни правни гаранции, овие инструменти можат да доведат до повреди на основните права, особено кај ранливите категории. Во таа насока, се нагласува потребата од подобри механизми за идентификација и заштита, особено за деца без придружба и жртви на трговија со луѓе.

Понатаму, се потенцира дека правната помош треба да биде централен елемент на системот. Практиката покажува дека лицата во миграциски притвор често немаат доволно информации за своите права, ниту ефективни механизми за правна заштита. Ова укажува на сериозен јаз помеѓу законската рамка и нејзината примена.

Во завршницата, се нагласува дека подготовката за новите миграциски политики бара сеопфатен пристап: навремени законски измени, инвестиции во човечки ресурси, јасни протоколи, стабилно финансирање и, пред сè, воспоставување независен мониторинг со активно учество на граѓанскиот сектор. Само на тој начин може да се изгради функционален и одржлив систем.

Заклучно, излагањето ја редефинира миграцијата не само како исклучиво безбедносен предизвик, туку како комплексен општествен процес кој бара балансиран, правично заснован и стратешки пристап. Наместо перцепција на миграцијата како постојано трајна криза, таа предлага развој на систем базиран на правила, одговорност и почитување на човековите права, кој воедно може да генерира и општествени придобивки.

НАЦИОНАЛНА КОНВЕНЦИЈА
ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ДНИОТ БАЛКАН И
АКЕДОНИЈА“
, 09:30 - 14:00

НАЦИОНАЛНА КОНВЕНЦИЈА
ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

CONVENTION ON THE EUROPEAN UNION
UBLIC OF NORTH MACEDONIA

Дискусијата што следеше по панелот беше аналитички богата и ја прошири темата од нормативно правна рамка кон практични, безбедносни и оперативни предизвици поврзани со миграцијата во регионот на Западен Балкан.

Еден од клучните заклучоци беше дека имплементацијата на новиот Пакт за миграција и азил на ЕУ ќе биде нерамномерна и проблематична дури и во рамките на самата Европска Унија. Учесниците потенцираа дека постојат значајни разлики меѓу државите членки во однос на подготвеноста и пристапите, што директно ја засега и регијата. Во тој контекст, беше нагласена потребата Западен Балкан да биде проактивно вклучен во процесот, со цел да се избегне создавање „празнини“ во управувањето со миграциските текови.

Паралелно, беше констатиран недостаток на јавен дискурс за овие прашања, особено во Србија, каде темата останува претежно институционална и не добива поширока јавна дебата. Ова укажува на демократски дефицит во однос на информираноста и вклученоста на јавноста во креирањето политики.

Значаен дел од дискусијата беше посветен на безбедносната димензија. Учесниците укажаа на ризиците од поврзаност меѓу миграциските текови и организираниот криминал, како и потенцијалната врска со радикализација и насилен екстремизам. Особено беше истакнато дека организираните криминални групи во регионот функционираат транснационално и се карактеризираат со „поликриминалност“ – односно способност за брзо пренасочување кон различни нелегални активности (криумчарење мигранти, оружје, дрога), користејќи ги истите логистички мрежи.

Дополнително, беше нагласено дека корупцијата, вклучително и системската, претставува значаен фактор кој го олеснува функционирањето на овие криминални мрежи, понекогаш и преку инволвираност на претставници на институциите.

Во оперативна смисла, беа идентификувани сериозни практични пречки, како што е недоволното финансирање на преведувачки услуги во кривичните постапки. Овој проблем директно влијае врз ефикасноста на истрагите и судските процеси, особено во случаи на организиран криминал со транснационален карактер. Дополнително, недостигот на преводи за ретки јазици и дијалекти ја усложнува ситуацијата.

Еден од поизразените трендови што беше истакнат е дигитализацијата на криминалните активности. Криумчарењето мигранти и трговијата со луѓе сè повеќе се одвиваат преку дигитални канали, со користење на криптовалути и онлајн комуникација, што значително го отежнува следењето на финансиските текови и собирањето докази. Ова отвора потреба од зајакнување на капацитетите за дигитална форензика и финансиски истраги.

Во однос на управувањето со кризата, беше направена важна дистинкција помеѓу „кризна состојба“ и „вонредна состојба“, при што беше објаснето дека тековната состојба на јужната граница на Република Северна Македонија е формално кризна состојба, базирана на проценка за висок ризик. Податоците покажуваат дека најголем дел од мигрантите влегуваат преку Грција, со значителен процент на користење нелегални рути и воспоставени тарифи за криумчарење.

Од обвинителска перспектива, беше нагласено дека криумчарењето мигранти претставува високопрофитабилен и добро организиран бизнис, со стабилни мрежи долж балканската рута. Истовремено, беше истакнат и често занемаруваниот аспект – криминалот врз самите мигранти, вклучително и злоупотреби од страна на поединци во институциите.

Во делот на азилот и интеграцијата, статистиките покажуваат дека Република Северна Македонија останува претежно транзитна земја, со многу мал број одобрени барања за азил. Главната причина не е рестриктивна политика, туку фактот што барателите на азил ја напуштаат државата пред завршување на постапките. Сепак, беа наведени примери на успешна интеграција, што укажува дека потенцијал постои.

Конечно, дискусијата ја отвори и економската димензија на миграцијата. Беше потенцирано дека недостигот на работна сила бара стратешки пристап кон легалната миграција, вклучително и јасни квоти, подобри процедури и политики за интеграција. Примерот со Хрватска беше посочен како индикативен за растечката побарувачка за странска работна сила, што е дел од поширок регионален миграциски циклус.